

1 Teoretická východiska sekundární analýzy

Hlavním cílem sekundární analýzy mezinárodního šetření PISA 2015 je hledání faktorů ovlivnitelných autoritami a zřizovateli českého vzdělávacího systému, tj. zejména *Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy* a Českou školní inspekcí, které mohou souviset s výsledným skóre žáků v testech přírodovědné, matematické a čtenářské gramotnosti, a to i přes působení elementárních faktorů, jakým je například socioekonomický status (Marjoribanks 1979 a 2002; Blossfeld, Shavit 1993; Willms 1999; Mullis et al. 2000; Noel, de Broucker 2001; Sirin 2005; Perry, McConney 2010; Straková 2007 a 2010; Straková, Simonová 2015; Dvořák, Straková 2016), ale i jiné sociodemografické charakteristiky jako například pohlaví žáků (Hrabal 1992; Šmídová, Janoušková, Katrňák 2008; Gibb, Fergusson, Horwood 2008; Keku- le, Žák 2009; Smetáčková 2013; Matějů, Smith 2014), jejich motivovanost související rovněž s motivovaností jejich učitele (Pelletier, Legault, Séguin-Lévesque 2002; Roth et al. 2007; Kocabas 2009; Korbel, Paulus 2017) apod.

Východiskem analýzy je hledání jednotlivých faktorů ovlivňujících úspěšnost žáků z následujících tematických oblastí: **složení třídy, velikost třídy a vliv těchto proměnných na výsledky žáků; kvalita učitele, motivovanost učitele a vyučovací metody; vliv využívání informačních a komunikačních technologií (ICT) na efektivitu výuky**. Vybrané oblasti jsou potenciálně ovlivnitelné přímými zásahy do fungování vzdělávacího systému ze strany národních autorit, sekundární analýza proto může mít přímý dopad na zlepšení českého vzdělávacího systému, převážně na primární úrovni v kontextu výsledků mezinárodního testování.

Jedním z hlavních přínosů předkládané sekundární analýzy je dílčí propojení dat mezinárodního testování přírodovědné, matematické a čtenářské gramotnosti PISA 2015 s daty národního elektronického zjišťování pomocí systému InspIS DATA a dalšími externími datovými zdroji. I dílčí propojení datových souborů poskytne unikátní pohled na zkoumané aspekty vzdělávacího systému a může dopomoci k jeho dalšímu zkvalitnění.

Sekundární analýza se věnuje primárně nalézání souvislostí mezi jednotlivými faktory a mírou úrovně přírodovědné gramotnosti žáka, jelikož ta byla v rámci testování PISA 2015 dominantní testovanou oblastí. Gramotnost matematická bude podrobena dílčím analýzám a podrobnějším statistickým testům pro doplnění kontextu jednotlivých zkoumaných oblastí. Čtenářská gramotnost bude v analýze upozaděna z důvodu nedostatku baterie vhodných otázek pro sekundární analýzu této oblasti a rovněž z důvodu nemožnosti její náhrady za pomoci dat z národních či jiných externích šetření.

2 Metodologie a použité metody analýzy

V sekundární analýze je využíváno několik datových souborů, přičemž nejrozsáhlejším a zároveň nejvíce využívaným je *národní datový soubor z mezinárodního šetření PISA 2015*. Tento datový soubor zahrnuje celkem 344 škol a 6 894 žáků odpovídajících stanovenému věku (viz výše), konkrétně se jedná o žáky 9. ročníků základních škol a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií, dále o první ročníky čtyřletých gymnázií, středních škol s maturitou i bez maturity a speciální školy.⁸

Pro srovnání České republiky v mezinárodním kontextu je využíván kompletní *mezinárodní datový soubor PISA 2015*. Z kompletního souboru byly vybrány pouze členské země OECD, členské země Evropské unie a země, které dosáhly prvních tří příček výsledného skóre alespoň v jedné ze tří testovaných oblastí.

8 Speciální školy obsahovaly z hlediska případů velmi malé procento případů (82 žáků, respektive 1,19 % z české testované žákovské populace), a proto byly z některých následujících analýz vyřazeny, buď z důvodu nereprezentativnosti, anebo z důvodu chybějících odpovědí (tzv. missing values).

